

Nr 213.

Kalendarzyk tygodniowy:

Sob. św. Janaryusza.
Niedz. N.M.P. Bolesnej.
Pon. św. Mateusza Ap.
Wt. św. Tomasza B.
Sr. św. Tekli P. M.
Czw. św. Firmina B.
Piąt. św. Józefa W.

Wschód sł. godz. 5 m. 41
Zachód. sł. godz. 6 m. 07
Dług. dnia godz. 12 m. 26
Ubyło dnia godz. 4 m. 19

Cena prenumeraty:

w ŁODZI:

Rocznie rb. 6 k. —
Półrocznie „ 3 „ —
Kwartalnie „ 1 „ 50
Miesięczn. „ - „ 50
Odnoszenie 10 k. m.
Egz. pojedynczy 3 k.

Z przesyłką pocztową:

Rocznie rb. 7 kop. 40
Półrocznie „ 3 „ 76

Zagranicą:

Miesięcznie rb. 1 kop. 10

REDAKCJA

I ADMINISTRACJA

Spacerowa Nr 41.

Telefonu Nr 595.

ROZWOJ

dziennik polityczny, przemysłowy, społeczny i literacki, ilustrowany.

Sobota, dnia 19 września 1914 roku.

Kantory: własny w Warszawie ul. Hoża Nr 32; w Pabianicach u p. Teodora Minke;
w Zgierzu w aptece p. Patka.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie, z wyjątkiem dni świątecznych, od godziny 1—2-jej po południu.

CENY OGŁOSZEN: Nadesłane przed tekstem 50 kop. za wiersz petitowy. Ogłoszenia w tekście 1 rub. za wiersz petitowy. Zwyczajne ogłoszenia za tekstem: pierwszy raz 12 kop., następny 10 kop. za wiersz nonparelowy lub jego miejsce. Małe ogłoszenia po 2 kop. od wyrazu (za każdą grubszą literę płaci się 2 kop.). Najmniejsze ogłoszenie 20 kop. Reklamy 25 kop. Nekrologi po 20 kop. za wiersz petitowy. Za dołączenie prospektów 6 rub. od tysiąca egzemplarzy. Ogłoszenia, których terminy przypadają w dni świąteczne, drukujemy w przed dzień święta lub po święcie. Artykuły bez oznaczenia honorarium Redakcja uważa za bezpłatne; rękopisów drobnych nie zwraca.

Sprzedaż cukru naszej fabryki prowadzona dotąd na Łódź i okolice przez firmę **Karol Gehlig i S-ka** od dnia dzisiejszego załatwianą będzie wyłącznie przez firmę **Wilhelm Nordliczka, Łódź, Piotrkowska Nr 150.**

ZARZĄD TOWARZYSTWA PRZEMYSŁOWEGO
Leśmierz.

2991

Lecznica chorób skórnych i wenerycznych

D-rów Falka, Golca i Jelnickiego

ulica Wólczańska Nr 36. — Telefonu 14-31.

Dla chorych stałych (oddzielne pokoje i łóżna sale) i przy chodnich. (Porada 60 kop. — Godz. przyjęć od 8—9 rano, 11^{1/2}—1^{1/2} w południe i 7^{1/2}—8^{1/2} wieczorem, w nie dzielę i święta od 8—10 rano i od 12^{1/2}—1^{1/2} po południu. — Badanie Roentgen, leczenie światłem i elektrycznością. — Badanie krwi przy syfilisie. 451

Odezwa nauczycieli.

Szkolnictwo polskie w roku bieżącym dobiega okresu dziesięciolecia swego istnienia. Na dzieje tego szkolnictwa składają się bezprzykładne dowody wielkiego zbiorowego wysiłku społeczeństwa w pracy nad odrodzeniem naszego narodu.

Spółceństwo w solidarnej tej akcji stanęło w obliczu nieprzewidywanych i nigdy przedtem niedoświadczonych nowych zagadnień i ciągle wzrastających przeszkód. Jednak wytrwaliśmy w pracy, zbrojni w zapał i wiarę, że sprawa nasza jest słuszną i świętą.

Szkoła polska nie zawiodła pokładanych nadziei: wychowała kilka pokoleń młodzieży dzielnej i światłej, gotowej stanąć do pracy wraz z całym społeczeństwem przejętej miłością i wiarą w przyszłość ojczyzny. Szkoła polska była ową jedyną rezerwą potężną, która urabiała charaktery i umysły przyszłych zastępów pracowników społecznych. Historia mówi potomnym, że zginąć nie możemy, bo mamy własne placówki pracy i myśli dla przyszłości.

Dziś, gdy zawierucha wojenna uniemożliwia wszelki rozwój pracy przeszłości, porywając ofiary w jeden niszczący wszystko wir walki, praca i losy naszego szkolnictwa nabierają szczególnego społecznego znaczenia. Oto szanse naszej pracy zaczynają słabnąć — życie potrzebować będzie z ręką wytrawnych coraz to więcej ofiar. Trzeba więc nowych sił, nowych rezerw, jeżeli twierdza pracy społecznej niema być zdobytą. Z drugiej strony, gdy lepsza przyszłość zdaje się świtać narodowi naszemu, dla pracy społecznej otwierają się będą coraz dalsze horyzonty, bo nowe dla niej powstają zadania i przeszkody. Trzeba więc zwłaszcza dzisiaj wszystkich powołać do apelu w pracy nad organizo-

waniem sił społecznych na rzecz zapewnienia szkolnictwu naszemu jak najwydatniejszych rezultatów.

Sądymy, że podjęte przez nas uruchomienie szkół nabierać musi ogólnospołecznej doniosłości, wobec której niewolno żadnemu obywatelowi uzbrajać się w niewiarę. W tak ważnej dla nas chwili obowiązkiem społeczeństwa jest wyteńczyć wszystkie swoje siły, aby nie dać upaść tej naszej umiłowanej szkole polskiej w przededniu nowych trudnych i wielkich zadań.

Nauczycielstwo Łodzi tak pojętą doniosłość akcji uruchomienia szkół podjęło i stanęło przy warsztacie pracy obywatelskiej bez względu na jakiegokolwiek korzyści i zyski osobiste. Ale akcja nauczycieli nie może pozostać jedynie aktem zbiorowej świadomości poszczególnych grup zawodowych.

Szkolnictwo nasze — to dzieło żywotności całego społeczeństwa polskiego. Tę własną placówkę bronić i utrzymać to obowiązek całego społeczeństwa.

Los dzieci naszego los szkoły naszej, są dzisiaj ściśle zespolone, nabierają znaczenia świętego obowiązku wszystkich obywateli. Nauczycielstwo, ufne w słusność takich założeń, uważa za swój obowiązek zażądać od społeczeństwa energicznego współdziałania pracy. Współdziałanie społeczeństwa to przedewszystkiem troska o byt materialny szkoły polskiej.

Dziś w ciężkich zapasach z nędzą, musimy zrozumieć, że uchylene się od opłaty szkolnej może zaciężyć dotkliwie na sumieniu i odpowiedzialności społecznej. Szkoła dziś musi istnieć i pracować, społeczeństwo może i powinno tę pracę zabezpieczyć. Musimy zrozumieć, że nieregularne uiszczanie należności szkolnych, oraz uchylene się społeczeństwa od ofiarności na rzecz szkoły musi dziś skrzępować wszelkie lepsze poczynania nauczycielstwa.

Nauczycielstwo gotowe jest do wszelkich możliwych ofiar ze swych skromnych zarobków rzecz jednak rozumiała, że ofiarność ta — jednostronna nie uratuje bytu szkolnictwa, gdy swego obowiązku nie spełnią i rodzice. A obowiązek ten w formie opłaty normalnego wpisowego, w formie ofiar na wpisy dla uczniów niezamożnych, w formie zresztą najróżnorodniejszych ofiar na rzecz szkoły polskiej ciąży dziś na nas bardziej, niż kiedykolwiek może w ciągu całego dziesięciolecia jej bojującego istnienia.

Nauczycielstwo Polskie szkół średnich w Łodzi.

ś. † p.

Kazimierz Młodowski.

Wczoraj rano zmarł w Warszawie ś. p. Kazimierz Młodowski, współpracownik „Kuryera Porannego” i były redaktor „Gazety Kaliskiej”.

Ś. p. Kazimierz Młodowski znany był dobrze łodzianom, jako jedna z bardzo popularnych i sympatycznych osób w mieście z czasów powstania prasy polskiej w Łodzi.

Pracował początkowo w „Gońcu Łódzkim” za czasów ś. p. Romana Wierchlejskiego, później w „Rozwoju”.

Pisywał nowelki, lekkie utwory sceniczne i feljetyony pod pseudonimem Halinki.

Po wyjeździe z Łodzi do Kalisza na stanowisko redaktora „Gazety Kaliskiej” nie powrócił już do naszego miasta.

Po ustąpieniu z redakcji „Gazety Kaliskiej” redagował czas jakiś „Dziennik Kujawski” we Włocławku.

Zmarły pracami swojemi zasiał pisma warszawskie i prowincjonalne, ostatnio był współpracownikiem „Kuryera Porannego”.

Był to dziennikarz bardzo zdolny, sumienny i pracowity.

Rodzinie przedwcześnie zmarłego kolegi ślemy wyrazy serdecznego współczucia.

Wiadomości kościelne.

(h) Odpust. Jutro w kościele św. Krzyża odprawione będą nabożeństwa odpustowe w godzinach tych samych, co każdej niedzieli. Przypada uroczystość podniesienia św. Krzyża, pod którego wezwaniem kościół stoi.

KRONIKA.

(a) Praca dla przedzalników. Komitet obywatelski komunikuje nam: Do przedzalni lnu w Witebsku potrzeba do mokrych wrzeciennic mężczyzn lub kobiet 40 przedzalników, 20 nakładaczy, 20 odbieraczy. Najmniejsza zapłata przedzalnika 60 kop., nakładacza 45 kop. i odbieracza 35 za 9 godzinny dzień pracy. Zgłaszać się do Komitetu obywatelskiego, Przejazd 34 (w domu ludowym) w Łodzi.

(x) Do kopania buraków. Od komitetu obywatelskiego otrzymaliśmy zawiadomienie, że do 20 cukrowni w Cesarstwie potrzeba 7,500 ludzi do kopania buraków.

Płaca po 1^{1/2} kop. za pud wykopany, mieszkanie z opałem i pożywienie żołnierskie.

Chętni do podjęcia się tej pracy zechcą

zgłaszać się do komitetu obywatelskiego w Łodzi (Przejazd nr. 34 Dom Ludowy).

O ile zgłosi się odpowiednia ilość robotników do tej pracy to wysłani zostaną do Łodzi delegaci dla zawarcia odpowiednich umów.

Przytem komitet warszawski zaznacza, że zapotrzebowań na robotników przemysłu włóknistego do Cesarstwa nie ma żadnych.

(x) **Kwestia.** Jutrzejšia kwestia na rzecz komitetu obywatelskiego żywnościowego, wbrew doniesieniom innych pism, odbędzie się jak poprzednich niedziel.

(h) **Napływ gotówki.** Gotówka napływa do Łodzi dość obficie z banków warszawskich! Gdyby obecnie Łódź posiadała i opał, mogłaby uruchomić fabryki, a wtedy mniej czuliśmyby przygnębienie skutkiem wojny i zmniejszyłaby się liczba nędzarzy.

(k) **Posiedzenie Komitetu Czerwonego Krzyża.** Na wczorajszym posiedzeniu członków Komitetu Centralnego Czerwonego Krzyża, pod przewodnictwem prezesa, pułk. Leontowicza, zatwierdzono w charakterze członka honorowego gubernatora piotrkowskiego szambelana Jacewskiego.

Po omówieniu wielu kwestyj technicznych zdyskwalifikowano punkty ewakuacyjne w Mani w willi Poznańskiego i postanowiono umieścić je w lazarecie przy ul. Tramwajowej, oraz u Heinza na Widzewie. Przyjęto rezolucje, powzięte w wielu kwestiach, dotyczących przewozu i ewakuacji rannych, przez Radę lekarską Czerwonego Krzyża.

(h) **Czerwony Krzyż.** W hotelu Manteuffla wczoraj odbyło się posiedzenie sekcji lekarskiej Czerwonego Krzyża, sekcji żywnościowej i innych pracujących nad sprawami z pomocą rannym i biednym.

(x) **Nafta.** Centralny komitet Milicyi obywatelskiej podaje do wiadomości, że współdziała, aby tow. br. Nobel otrzymało stałe naftę na użytek mieszkańców Łodzi.

Obecnie sprowadzono 20 cystern, sprzedaż pod kontrolą Milicyi, odbywać się będzie detalicznie w sklepie tow. br. Nobel — na Bałutach (Zgierska 56) przez cały tydzień, oraz w składzie na Wierzbowej nr. 5 jedynie w poniedziałek i piątek; sprzedaż w detalu nie może przewyższać 10 funtów i ma być sprzedawania nafta po 5 kop. funt, hurtowo sprzedaż odbywać się będzie jedynie w składzie na Wierzbowej i tylko tym hurtownikom, którzy byli w stałych stosunkach z Noblem; jeden hurtownik może otrzymać najwyżej 3 beczki i w detalu sprzedawać można również po 5 kop. funt.

Wywóz nafty z Łodzi jest stanowczo wzbroniony.

(a) **Kuchnia dla inteligencji.** Na posiedzeniu Komitetu Kuchni dla inteligencji postanowiono:

1) Nazwa tej nowopowstającej instytucji brzmić będzie: „Tania stołownia polska dla inteligencji”.

2) Stołownia mieścić się będzie w łaskawie na ten cel użyzonym lokalu Stowarzyszenia Techników (Spacerowa 21, I piętro).

3) Cena obiadu (z 2-ch dań: zupy i pieczonego z jarzynami) kop. 25.

4) Ilość osób, mających korzystać ze stołowni, ograniczona do 100.

5) Otwarcie stołowni nastąpi we wtorek, dnia 22 bież. mies.

Wobec konieczności posiadania ścisłych danych co do ilości osób, pragnących korzystać z usług stołowni we wtorek, Komitet prosi uprzejmie o wcześniejsze wykupywanie bonów.

W tym celu dziś, jutro i w poniedziałek (od godz. 4—6 po poł.) uskuteczniana będzie w lokalu Stowarz. Techników sprzedaż bonów na obiady.

(x) **„Kropla mleka”.** „Kropla mleka” wydała dotychczas z funduszu Komitetu Obywatelskiego 6311 butelek mleka 443 dzieciom. Obecnie jeszcze kilkanaście dzieci może korzystać z wydawanego bezpłatnie mleka. Zgłaszać się należy na ulicę Placową № 3 lub Zgierską nr. 15 od godziny 8 do 10 rano.

(a) **Osobiste.** Współpracownik naszego pisma, p. Kazimierz Kamiński powrócił z zagranicy.

(x) **Wiadomość o zaginionych.** Dyrektor gazowni łódzkiej inżynier Czesław Swierczewski bawi w Neustadt O. S.

(x) **Ze szkoły handlowej p. Siennickiej.** Komplet nauczycielski szkoły handlowej p. Lucyny Siennickiej, postanowił uruchomić szkołę od poniedziałku dnia 21 b. m.

Po porozumieniu się z rodzicami postano-

wiono: prowadzić wszystkie klasy bez względu na liczbę uczenic, rodzice zobowiązali się wnieść opłatę szkolną kwartalnie w miarę możliwości. Te zaś uczennice, których rodzice opłaty wnieść nie mogą z braku środków, będą uczone bezpłatnie, z warunkiem że skoro nastąpią czasy normalne spłacą zaległą opłatę.

O tej uchwale postanowiono zawiadomić rodziców uczenic, którzy wpisowego na razie opłacać nie mogą, by nie krępowali się brakiem środków i dzieci swe do szkoły wysłali.

(x) **Łódzka kasa pożyczek i oszczędności.** Od wczoraj biura kasy, pożyczek i oszczędności (St. Zarzevska 49), czynne są codziennie od 10 do 1 i pół poł., przyjmowa są wypłaty rat. Wypłaty wkładów uskuteczniane będą w czwartek, lecz nie więcej nad 5 rb.

(x) **Dla kaliszczan.** Uciekinierzy z Kalisza w ostatniej nędzy upraszają o ciepłą odzież i szynę dla chłopców. Zwracać się Piotrkowska 162, Nowak dla Góry.

(x) **Ze szkół.** W nowootwierającym się gimnazjum Fr. Lehra z prawami szkół rządowych egzamina do klasy wstępnej, I, II, III, IV, V, i VI odbędą się w końcu przyszłego tygodnia. Podania są przyjmowane w tymczasowej kancelarii Tramwajowa 5., od 4—8 wiecz. O dniu egzaminów nastąpią specjalne ogłoszenia.

(a) **Potrzeba wozów.** Sekcja żywnościowa Komitetu Obywatelskiego potrzebuje pewnej ilości wozów pod kartofle. Cena wynosi 35 kop. od korca za przewóz z pod Łasku do Łodzi.

Zgłaszać się można codziennie do Domu Ludowego o godz. 6 w.

(p) **Oparzenia.** Na ul. Nowo-Zarzevskiej nr. 76 Kazimierz Nowakowski, piekarz, lat 20, przez nieostrożność wpadł do kadzi z gorącą wodą i odniósł oparzenie obu nóg. Pomocy udzielił lekarz Pogotowia.

(p) **Przejechanie.** Na ul. Widzevskiej róg Przejazdu Antoni Woźnicki, syn tragarza kolejowego, lat 10, przejechany „dorożką”, odniósł rany głowy i lewego ramienia. Rany opatrzył lekarz Pogotowia.

(s) **Torf z okolicy.** Na terytorium majątku Wilczkowie, w pow. Łęczyckim, własności p. Betchera, znajdują się wielkie pokłady doskonałego torfu. Eksploatację tego cennego w obecnym czasie paliwa, prowadzą: administracja majątku oraz spółka przedsiębiorcza „Płatek i Lange”.

Cena torfu nabywanego w znacznych ilościach do Łodzi, Zgierz i Ozorkowa, dosięgła w ostatnich czasach 4 rb. za sześń. W czasach normalnych sześń torfu kosztował 1 rb, 20 k.

(s) **Z Łęczycy.** Komitet obywatelski w Łęczycy wywiązuje się ze swych obowiązków gorliwie. W mieście panuje porządek wzorowy, Rodziny rezerwistów w liczbie około 300, otrzymują dotąd zapomogi żywnościowe z funduszów komitetu. Ponieważ fundusze te są szczupłe, przeto w niedzielę ubiegłą komitet urządził koncert znanego skrzypka Ozimskiego i otrzymał stąd znaczny zasilek. Koncert odbył się przy zapelnionej widowni w sali strażackiej. Koncertanta przyjmowano serdecznie.

Głód opałowy, przynajmniej na razie, miastu nie zagraża. W składzie kasy pożyczkowo-oszczędnościowej znalazł się jeszcze około 200 korcy węgla. W niektórych składach prywatnych znajdują się też jeszcze drobne zapasy węgla. Pomimo to, kto przezorniejszy zaopatruje się już teraz w torf lub drzewo. Naczelnik straży ogniowej, p. Z. Czyżewski sprowadził w tych dniach z Wilczkowie kilkadziesiąt ton torfu dla członków straży i rodzin rezerwistów. Dzięki temu ludziska mają opał po cenie hurtowej.

W mieście, oprócz pieniędzy, kursują boni, 5, 10, 20 i 50 kopiejkowe.

Aeroplany niemieckie, które dawniej ukazywały się nad okolicą Łęczycy niemał codziennie, od dwóch tygodni nie unoszą się wcale.

S Z T U K A.

(x) **Teatr Ludowy (Przejazd nr. 34).** Jutro w niedzielę dnia 20 b. m. teatr Ludowy odegra „Obronę Częstochowy” piękny dramat historyczny Elizy Bośniackiej.

Dyrekcja teatru 20 proc. dochodu z przedstawienia przeznaczą na ubogie rodziny rezerwistów.

Początek o godzinie 5 po poł.

Odezwa Zwierzchniego Wodza do Ludności w Prusach Wschodnich.

Wśród ludności w Prusach Wschodnich rozpowszechniana jest odezwa Wodza Zwierzchniego w językach polskim i niemieckim, treści następującej;

„Do Was, niemcy, zwracamy się, my rosya-

nie przedstawiciele wielkiego połączonego słowianstwa, wzywamy was do rozumu: „bezmyślni, wstrzymajcie się dopóki niezapóźno”!

Obejrzyjcie się, zastanówcie się, cały świat uzbroił się przeciw wam, burzycielom pokoju.

Rosya, Francya, Anglia, Serbia, Czarnogóra, przez was samych wyzwana do oporu Belgia, a obecnie i Japonia, wszyscy wystąpili przeciwko wam, jako przeciw dzikim hordom, broniąc swojej ziemi przed waszym najściem. Nawet wasi sprzymierzeńcy włosi odwrócili się od was!

Biada wam!

Słowiańska lawina ze wschodu, z francuzami, anglikami i belgami z zachodu już was gniotą w żelaznych kleszczach.

Gdzie są wasze zwycięstwa z pod Leodyum?!

Gdzie są wasze francuskie laury?!

Gdzie rewolucya i strajki w Rosyi?!

Niema ich!

Wasz rząd znajduje się w bezsilnym zaślepieniu, nieuczciwie wprowadza w błąd swój naród, który już w śmiertelnej trosce ogląda się do koła.

I ze wschodu, i z zachodu już ponosicie jedną klęskę za drugą, które przed wami starannie są ukrywane.

Rosya piersią swą zastania słowiańskie interesy, wszyscy jak jeden mąż; i nie złoży miecza, dopóki nie ukończy zaczętego dzieła doprowadzenia pokoju do końca.

My, niesiemy wam pokój, możność poprowadzenia spokojnego, kulturalnego, pracowitego życia.

Złóżcie oręż, nie sprzeciwiajcie się, nie przewlecajcie niepotrzebnych potoków krwi.

Rosyanie są wspaniałomyślni i miłują pokój. Oni nie będą mścili się na was za waszą barbarzyńską rzeź w Kaliszu i Częstochowie, za wasze nadużycia nad spokojnie pracującym narodem.

My wojujemy wyłącznie z germańskimi wojskami, a nie z narodem. Mieszkający w Niemczech polacy, są braćmi naszymi z krwi słowiańskiej! Bądźcie spokojni. Wasze rodziny, żony, dzieci, wasz majątek pozostaną nietknięte.

A zatem, my proponujemy wam, niemcom pokój.

Złóżcie broń, gwałtem wetkniętą wam do ręki przez wasz rząd.

Oddawajcie się do niewoli.

Rosyanie po ludzku, serdecznie obchodzą się z wziętymi do niewoli.

Jeniec nie jest uważany za wroga, nigdy rannych zaś my nie dobijamy.

TELEGRAMY.

Moratorium

Petrograd 19 września (P.) Rada ministrów zaakceptowała projekt ministra sprawiedliwości dotyczący dopełnienia Najwyższych ukazów z dnia 3 i 8 sierpnia 1914 o zobowiązaniach wekslowych. Wyjaśnienie dotyczy określenia i rozszerzenia ulg płatnikom weksli w Cesarstwie a także płatnikom w walucie zagranicznej.

W komitetach giełdowych.

Petrograd, 19 września (P.) Rada ministrów zaakceptowała wniosek ministra handlu i przemysłu natychmiastowego usunięcia z liczby członków komitetów giełdowych poddanych niemieckich i austro-węgierskich.

Przec z wandalami

Bordeaux 19 września (WAT) Stowarzyszenie artystów francuskich w Paryżu na odbytym wczoraj nadzwyczajnym zebraniu powzięło rezolucję, w myśl której naród barbarzyńców, spełniający akcję wandalizmu, której cynizm wstrząsnął całym światem cywilizowanym, nie ma prawa uczestniczyć w wielkich turniejach Sztuki, która jest kwiatem kultury. Wobec wandalizmu tego narodu, którego ofiarą padły przepiękne Louvain i Malines, niemcy nie będą dopuszczani w przyszłości do Salonu Paryskiego.

Listy jańców.

Petrograd, 19 września (P.) W listach wy-

syłanych do rodziny, jeńcy austriacy i niemieccy prawie jednomyślnie podkreślają, że doznali tak życzliwego przyjęcia o jakim nawet myśleć nie mogli.

Zatonięcie okrętu.

London, 19 września (P.) Admiralicja komunikuje, że stary okręt wojenny „Fizgard Second“ o pojemności 6,000 tonn, poszedł na dno w kanale podczas burzy.

Z pośród 64 osób załogi wysadzono w Portlandzie 43.

Przewrót w Bułgarii.

Petrograd, 19 września (WAT). Nadeszły dziś w nocy bardzo niepokojące wiadomości z Sofii o przesileniu wewnętrznym w Bułgarii na tle rozłamu, jaki coraz bardziej uwydatniał się pomiędzy carem Ferdynandem, wyraźnym stronnikiem Niemiec i Austrii, jego rządem i narodem.

Otrzymało cały szereg doniesień o rozruchach przybierających coraz bardziej charakter rewolucyjny ogólnej. Doniesienia niektórych pism tutejszych mówią o przewrocie państwowym w Bułgarii, jako o fakcie już dokonanym. Dziś rano dodatki nadzwyczajne do pism doniosły nawet o śmierci cara Ferdynanda, jakkolwiek wiadomość tę podają z zastrzeżeniem.

Petrograd 19 września (WAT) Poselstwo bułgarskie w Petrogradzie poinformowane jest o rozruchach w Bułgarii, jednakże potwierdzenia pogłosek o zamordowaniu cara Ferdynanda dotychczas nie otrzymało i nie wierzy w nie.

WOJNA.

Na terenie francuskim.

Paryż 19 września (P) Komunikat urzędowy głosi: W d. 17 b. m. walka toczyła się na całym froncie Oise-Vaivre bez znaczniejszych zmian w jakimkolwiek punkcie. Niemcy trzykrotnie usiłowali przejść do ofensywy przeciwko armii angielskiej, lecz doznali porażki.

W niektórych miejscach posunęliśmy się naprzód. Na wzgórzach, położonych na północ od rzeki Aisne odparliśmy energicznie nocne kontr-ataki pomiędzy Craon i Reims, jak również usiłowanie zaatakowania Reims. Od Reims do Argonne Niemcy wykonali znaczne roboty fortyfikacyjne, zajmując wyłącznie pozycje obronne w pobliżu granicy. Sytuacja w Argonii i Vaivre bez zmian.

London, 19 września (WAT.) „Biuro Prasy“ donosi, że dzięki energicznej ofensywie generała Frencha, armia gen. Kluga wciąż zagrożona jest zupełnym rozbięciem i tylko nadludzkim wysiłkiem udało się jej dotychczas tego uniknąć.

Prawe skrzydło armii niemieckiej, naciskane energicznie przez wojska sprzymierzone, cofa się dalej i zbliżyło się już do linii obronnej Metz — Strassburg.

Najporyczywsze walki i najwolniejsze cofanie się Niemców mają miejsce na linii Soissons-Rathel, gdzie Niemcy postanowili widocznie za wszelką cenę powstrzymać ofensywę wojsk sprzymierzonych.

Tu skierowany jest też najenergiczniejszy nacisk armii francuskiej, przyczem akcja jej osiąga coraz większe powodzenie.

Brzegi rzeki Aisne są pośpiesznie przez Niemców fortyfikowane.

Bordeaux, 19 września (W.A.T.) Donoszą z Berlina via Berno Szw., że prasa niemiecka nie podaje w ostatnich dniach prawie żadnych wiadomości z francuskiego terenu walki, unikając podawania nawet doniesień urzędowych.

Kopenhaga, 19 września (W.A.T.) Donoszą z Antwerpii, że armia belgijska rozpoczęła ponownie energiczną akcję zaczepną wobec wojsk niemieckich, szachując z powodzeniem w ten sposób ruch pomocniczych korpusów niemieckich, zdążających na odsiecz armii generała Kluga.

Na front wschodni.

London, 19 września (WAT) Angielskie koła wojskowe wyrażają przypuszczenie, że wobec smutnego dla dwuprzemierza wyniku akcji wojsk rosyjskich w Galicyi, niemieckie władze wojskowe przerzucą obecnie centrum działań wojennych na front wschodni.

Niemcy „nietykalno“.

London, 19 września (P.) Do „Timesa“ depeszują z Nowego Jorku, że gazeta „Evening World“ donosi z wiarogodnego źródła dyplomatycznego, iż Niemcy gotowe są rozważyć propozycje co do zawarcia pokoju z warunkiem jednak, żeby posiadłości Niemiec w Europie nie były rozczłonkowane i żeby imperium niemieckie pozostało nietykalne; kwestya kolonii może być poddana rozważaniu.

s. † p.

AMELIA Z KAWECKICH Macińska

zasnęła w Bogu dnia 18 września 1914 r.,
przeżywszy lat 63.

Wyprowadzenie zwłok z domu przy ul. Słowiańskiej nr. 11 na Stary cmentarz katolicki — w niedzielę, o godz. 5 po poł., o czym zawiadomia przyjaciół i znajomych

2770

Rodzina.

kie pozostało nietykalne; kwestya kolonii może być poddana rozważaniu.

Kawalerya austriacka.

Petrograd, 19 września (P.) Kawalerya austriacka znacznie ucierpiała, z początku wojny; w drugiej połowie bitwy galicyjskiej kawalerya zupełnie znikła z pola walki a w dniach ostatnich nigdzie nie starała się iść z pomocą otoczonym przez nas strażom tylnym.

Niemieckie oddziały czołowe w okręgu poza Wisłą fortyfikują się na froncie Częstochowa Wieluń — Slesin.

Dzikusy i bandyci.

London, 19 września (WAT) Omawiając świeżo ogłoszone sprawozdanie belgijskiej komisji śledczej w sprawie okrucieństw niemieckich dokonanych w Belgii, „Times“ pisze:

Okazuje się, że armia niemiecka jest to zbiorowisko dzikusów, dowodzonych przez pospolitych bandytów, chciwych krwi i wyzuty z wszelkich uczuć ludzkich.

Oszczędzanie takiego narodu byłoby grzechem i przestępstwem wobec kultury. Tylko ubezwładniony pod każdym względem naród taki może się odrodzić duchowo i wskrzesić świetne tradycje Starych Niemiec.

ROŻNE WIESCI.

Gazety wiedeńskie drukują wiadomość, iż cesarz Franciszek Józef zdecydował udać się osobiście na plac boju.

Wiadomość o zabójstwie Enver-paszy okazała się mylną.

Drobne ogłoszenia.

AA Różne meble z kilku pokoi: maszynę, figury sprzedam bardzo tanio. Karola 8—10. 9414—5p5—1

A kuszerka masażystka przyjmuje zamówienia, udziela porad w domu, dla biednych ustępstwo, dyskrecja ścisła. Słomska, Ul. Gubernatorska Nr 14 m. 4. 7777—12s—11

Budka z owocami bardzo tanio do sprzedania. Widzewska Nr. 93. 9425—2—1

C conversation Française. On cherche quelques grandes personnes et enfants pour complet. Mikołajewska 83, logement 55 de 10 à 11 et de 1 à 4. 9415—5—1

Dominium Chocim, poczta Dobra, potrzebuje ogrodnika od 1 października. Zgłaszać się na miejsce. 9424

Dla chłopców szkolnych polecamy ubranka ze skóry angielskiej Piotrkowska 145 m. 34. 9597—5—sp-2

KURSY nauczycielskie, apte- nie do szkół. Zapis 6—7 wieczór, Mikołajewska 61. 9584-4-4

Konwersacja francuska. Do kompletu wieczorowego, potrzebne dwie osoby, a do popularnego chłopczyk lub dziewczynka. Targowa 71 m. 66. 9372—3*—5

Koni para wyjazdowych i wierz- chowlec do sprzedania, Andrzeja 7. Tel. 29-40. 9405-2s-2

Magieli do sprzedania na miejscu z wyrobioną klientelą lub do zabrania bardzo tanio. Lubelska Nr. 12. 9420

Mebel sprzedam tanio byle za- raz. łóżka, szafy, ładna o- tomanę, treino, biurko, kredens, stół, krzesła, zegar, garderobę, lampę, drobiazgi. Spacerowa 37 mieszk. 5. 9427—1

Potrzebny stróż za mieszkanie P (Luizy) Ludwika nr. 20. 9430

Poszukuje się nauczycielki, któ- raby przygotowała dwie pa- nienki do gimnazjum. Ul. Piotrkowska 153 m. 7. 9421

Potrzebna służąca do wszyst- kiego zaraz. Zgłaszać się ul. Emilii 20. 9425—1

Rządca-ekonom, długoletnia praktyka, wiarogodne świadectwa, w sile wieku, energiczny, poszukuje pracy zaraz. Adres w Rozwoju pod syg. „Wies“ 9370—2s—2

Sprzedam tanio meble oraz ma- szynę, 3 pokoje odstąpię. Wi- dzewska 78, m. 23 parter, 3-cie wejście, prawa oficyna. 9423

Słuchacz Akademii Handlowej w Hamburgu poszukuje odpo- wiedniego zajęcia lub lekcyi. Posiada dobrze francuski, niemiecki. Oferty sub „Maturzysta“ Rozwój. 9429—1

Sprzedam 50 sztuk grabów na- pniu. Wiadomość: ul. Nowa Nr. 3, m. 5. 9417—1

Sprzedam: rolwagi, prelotkę, (żelazne kota), kupię silnego łkca. Nowa 5. (Róg Przejazd). 9413—1

Wyjeżdżając sprzedam meble, jaknajtaniej. Mikołajewska Nr. 40 m. 2. 9426—3—1

Zagubione dokumenty

A Andrzej Kujawa zagubił pasz- port wydany z gminy Grabów, gub. kaliskiej. 5—2—G

B Bolesław Jagodziński zagubił paszport wydany z gm. Bir- nacice, gub. kaliskiej. 9407-5-2

E Edmund Hugo Milbrandt zagu- bił paszport wydany z gminy Krywańskiej, gub. wylęńskiej. 9410—5—1

Ignacy Grzymski zagubił pa- szport wydany z gm. Wicher- tów, gub. kaliskiej. 9402—5—3

J Józefa Świącicka zagubiła pa- szport wydany z gminy Mal- nów, pow. tureckiego. 9419

J Józef Jedrychowski zagubił pa- szport wydany z gminy Za- ączków, gub. radomskiej. 9411—5—1

L Ludwik Stankiewicz zagubił pa- szport wydany przez prezy- denta m. Łasku, gub. piotrkow- skiej. 9416—5—1

M Margaryta Józefowa Szyczak zagubiła paszport wydany z gminy Bielawy, pow. łowic- kiego, gub. warszawskiej. 9422—5—1

Maryanna Kucharska zagubiła paszport wydany z gm. Cho- jen, gub. piotrkowskiej. 9388—5—5

Paweł Ignaczak zagubił pasz- port wydany z miasta Łodzi. 9591—5—3

S Stanisława Sworzyńska zagubiła paszport wydany z gm. Wi- dzew, gub. piotrkowskiej.

W Wojciech Badzyński zagubił pa- szport wydany z gminy Zy- chlin, gub. warszawskiej. 9577—5—2

Władysława Niewiadomska za- gubiła paszport wydany z gm. Antoniew, gub. warszawskiej. 9415—5—1

Zaginął kwit od paszport wy- dany z fabryki K. Scheiblera na imię Franciszki Ślubiak. 9412—1

Zaginęła książeczka za nr. 59129 na imię Natalii Fischer, wy- dana z Tow. Wzajemnego Kre- dytu Przemysłowców Łódzkich. Odnieść proszę Piotrkowska Nr. 255 m. 42. 9537—5—3

Zgubiono paszport Ignacego Po- plawskiego i żony jego Emilii, wydany przez wójta gminy Ra- dogoszcz. Uprasza się znaleźć o zwrot do mieszkania posko- dowanych przy ul. (Luizy) Lu- dwika nr. 18. G

Zaginął paszport wydany z ma- gistratu m. Łodzi na imię Anny Konrad. 9405—5—2

Zaginął paszport wydany z 3-go Z cyrkulu m. Warszawy na imię Franciszka Winklera. 4906-5-2

Dr. KAZIMIERZ BRZOSOWSKI
Akuszer-Ginekolog

powrót, mieszka obecnie ul. Piotrkowska 55, tel. 15-50. 2764

Dr. Jelnicki

Choroby weneryczne, skó- ry i dróg moczowych ul. Andrzeja Nr 7 tel. 1-70. Przyjmuje: 9—12 i 5—8, pa- nie 4—5. 1181

Dr. Feliks Skuslewicz
Andrzeja 13

Choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe. Przyjmuje: od 9^{1/2} do 11-ej i od 5—8. W niedziele i święta od 9^{1/2} do 12-ej. Telef. 23—26. 507

Dr. H. Sadkowski
Piotrkowska 120.

Przyjmuje z chorobami wewnę- trznymi (spec. żołądka i kiszek). Codziennie od 10—11 rano i od 4 do 6 po poł. Telef. 23-10 253

Dr. S. SZNITTKIND
Średnia 3.

Specjalista chorób skórnych, wenerycznych, (stosuje 606), ko- smetyki lekarskiej (włosy, twarz, etc). Kano od 8 i pół—11 i pół od 4 i pół—3 i pół. 120

Lecznica dla przychodzących chorych
Piotrkowska № 17, Zachodnia № 52.

Go-dziny	Lekarze ordynujący	Specjalność	Dni przyjęć
9-10			Niedziela i święta
1-2	Dutkiewicz	Choroby skórne i weneryczne	Wtorek, czwartek, sobota
7/8-8/9			Poniedziałek, środa, piątek
9-10	Sadkowski	Wewnętrzne, żołądka i kiszki	Codziennie przez świąt
9-10	Garliński	Choroby oczu	Codziennie
10-11	Sonnenberg	Skórne i weneryczne	Niedziela, środa, piątek
10-11	Libiszowski	Wewnętrzne i dzieci	Codziennie
11-12	Rosiewicz	Dzieci i wewnętrzne	Codziennie
12-1	Lipinski	Dzieci i wewnętrzne	Codziennie
12-1	Sobański	Choroby oczu	Codziennie
1-2	Łuczycki	Nerwowe	Codziennie przez świąt
3-4	Wąsowicz	Dzieci i wewnętrzne	Codziennie przez świąt
3-4	Czaplicki	Chor. gardła, nosa i uszu	Codziennie przez świąt
3-4	Jasinski Ew.	Chirurgia i kobiece	Codziennie przez świąt
4-5	Tomaszewski	Chirurgia i ortopedia	Wtorek, czwartek, sobota
4-5	Osiecki	Wewnętrzne i dzieci (płuca, serce)	Codziennie przez świąt
5-6	Watten	Chirurgia	Piątek
6-7	Gundlach	Dzieci i wewnętrzne	Czwartek, piątek
7-8	Łukasiewicz	Wewnętrzne i dzieci	Codziennie przez świąt

W szkole muzycznej Heleny Kijeńskiej
przy ul. Krótkiej 9 m. 8

lekcje rozpoczęły się d. 15 września. Klasy fortepianowe prowadzi prof. Melcer z Warszawy, Mazurkiewicz, Kijeńska i Szczepański, klasę śpiewu — prof. J. Szlezzygierówna z Warszawy, gimnastyki rytmicznej — Ada Noh, teoretycznej Kijeńska i Mazurkiewicz. Kierownictwo, otworzonej w r. b. klasy gry na skrzypcach objął prof. Baumgarten. Zapisy przyjmuje się codziennie od 12 — 2.

KURSY HANDLOWE
pod kierunkiem STANISŁAWA LIPIŃSKIEGO
PIOTRKOWSKA Nr. 157. TELEF. 8-58.

WYKŁADY ROZPOCZĘTE. Zapisy przyjmuje kancelarya Kursów od 7 do 9 wiecz. Przy opłacie wpisowego wszelkie możliwe ulgi i ustępstwa. 5001

4-kl. WYŻSZY POCZĄTKOWY ZAKŁAD NAUKOWY
Z prawami szkół rządowych
W. L. EWCECHIEWICZA (Konstantynowska № 72).

Egzaminy przejściowe i wstępne od 18 do 26 września. Rozpoczęcie lekcji 26 września. Prośby o przyjęcie przyjmują się w dalszym ciągu.
Kierownik szkoły
W. EWCECHIEWICZ.
2762

2-kl. Szkoła koedukacyjna
Zakład Freblowski
Wyższe Pedagogiczne Kursy dla Freblanek
Maryi Zarzyckiej ul. MIKOŁAJEWSKA 22 m. 24.

Zapisy codziennie, oprócz świąt, od g. 10 — 12 i od 4 — 6 pp.
LEKCYE 3-go WRZEŚNIA. 2712

KURSY POLITECHNICZNE
w Łodzi, Piotrkowska 117.

Zapis słuchaczy i nowych kandydatów odbywa się codziennie w kancelaryi kursów. Do oddziału wstępnego przyjmujemy młodzież z wykształceniem elementarnym. Na żądanie otwieramy 2 miesięczny kurs dla uczniów średnich zakładów naukowych z odpowiednim programem. Bliższych informacji w kancelaryi codziennie od 5-ej do 7-ej. 2710

ZAWIADOMIENIE.
Popierajcie Panowie Polskiego Krawca

Przyjmuje wszelkie obstalunki i reparacje po bardzo tanich cenach. Posiadam gotowe, spodnie lepsze cajągowe zimowe po 130 k., dobre kortowe mocne 2.00 kop., z angielskiej skóry prawdziwej 2.00 kop. **Ulica Główna № 31, m. 3, parter.** 2740
Z poważaniem F. Klinowski.

VII kl. SZKOŁA ŻEŃSKA
Piotrkowska 120, front III p.

Przyjmuje zapisy między godzinami 10 — 1 i 4 — 6.
J. PRYSSEWICZ.
2748

Kursy buchalteryjne J. MANTINBANDA w Łodzi
Cegielniana 47, **telefonu 24-28.**

Wykłady rozpoczną się stanowczo w środę 23 września r. b. o g. 8 wiecz. i prowadzone będą podczas trwania stanu wojennego w dwóch grupach, a mianowicie: od 5—7 i od 7—9 w. Egzaminy poprawkowe odbędą się w poniedziałek 28 września r. b. o godz. 8 w.

Uwzględniając obecne położenie, postaram się wstąpienie na kursy każdemu możliwie ułatwić przez zmniejszenie cen tak za wszystkie jak i za poszczególne przedmioty oraz rozłożenie wpisu na raty miesięczne proporcjonalnie do należnej sumy i ilości przedmiotów przez kandydata wybranych. Kancelarya otwarta codziennie od 7 do 9 wieczór.

Zarządzający kursami **J. Mantinband.**
2995

Drzewo
sosnowe, brzoźowe i olszowe na pudy i sagi do sprzedania. Wiadomość: Widzewska nr. 223 sklep spożywczy. 2758

TORFU
dobrego kilkadziesiąt tysięcy pudów jest do sprzedania z dostawą. Wiadomość: Radwańska 19 u gospodarza. 2768

ZAKŁAD FREBLOWSKI
W. Lipskiej
ul. Widzowska 82.

Przyjmuje dzieci od lat 3-eh, zapisy codziennie. 2760

NAUCZYCIEL
udziela korepetycji oraz przysposabia na różne świadectwa. **Piotrkowska 117 m. 17,** zastąpić można od 5 — 8. 2722

Akuszerka-masażystka
z dyplomem Cesarzkiej Akademii medycznej w Petersburgu, praktykująca 20 lat przyjmuje masaż, porody, udziela porad, dyskrecya zapewniona. **Andrzeja nr. 39 m. 10,** od 12 — 5. Odpowiedzi na listy. 2742

KUPIJĘ
stare złoto i srebro
Piotrkowska 186, Dębowski.
Adwokat 2799

PIOTR LASOCKI
mieszka obecnie Mikołajewska 27
Sprawy karne i cywilne.

Lekarz-dentysta
P. ŻYTNICKA 2865
Konstantynowska 9.
Godz. przyjęć: 9—1 i od 5—8 w.

Dr. Cezary Auerbach
Choroby wewnętrzne i dzieci
Konstantynowska 31. Tel. 36-43.
Przyjmuje do 9-ej rano i od 2-ej do 5-ej po poł. 2901

Dr. Roman Sobański
Choroby oczu
Przyjmuje od 10—12 rano i od 5—7 pp., w niedziele i święta od 10—12 rano. 2611

Dr. L. PRYBULSKI
Południowa № 2, tel. 15-59.
Sp. choroby skórne, włosów, weneryczne, moczołciowe i kosmetyka lekarska. Leczenie chorób skóry i włosów przy pomocy słońca kwarcowa. Leczenie elektrycznością: elektroliza usuwanie szpecących włosów i oświetlenie kanału (uretroskopia). Godz. przyjęć: od 8 do 2 i od 4 do 9-ej. Dla Pań osobna poczekalnia.

ZAKŁAD FREBLOWSKI
Maryi Łuczowskiej
ul. Piotrkowska 120. **ul. Piotrkowska 120.**

Przyjmuje dzieci od lat 3 do 7. Zapisy przyjmuje codziennie od godz. 10 — 3 po poł. Lekcje rozpoczną się 15 września. 2686

7-mio klasowa Szkoła
LUCYNY SIENNICKIEJ
Piotrkowska 157 **telefonu Nr. 8-58**

zawiadamia, że lekcje rozpoczęły się d. 7 b. m. we wszystkich klasach. Zapisy nowostępujących odbywają się codziennie od 9-ej do 1-ej. 2989

Zawiadamiam WW Panie, iż **Magazyn kapeluszy Damskich „M-me MORAWSKA“**
przeniosłam na ulicę Zieloną nr. 5, I piętro od frontu.
Zarazem zaznaczam, iż ze względu na krytyczne czasy przyjmuję wszelkiego rodzaju przeróbki podług najnowszych fasónów, po nader umiarkowanych cenach.
Proszę zwracać uwagę na numer domu **Zielona № 5.** 2766

ZAWIADOMIENIE.
Niniejszem podaje do wiadomości Sz. Klientów, że przedsiębiorstwo czyszczenia szyb i froterowania podłóg nadal jest prowadzone pod firmą „Hygiena“, a inkasent p. Wł. Markowski przestał pracować i utracił prawo do inkasowania rachunków. Polecając się nadal łaskawym względem Sz. Klienteli pozostaję
Z poważaniem
S. KOZICKA.
2732

Angielskie patentowane **gumki do obcasów „Dermatine“** z marką ochronną: głowy **PSA i KOTA.**
Sprzedaż hurtowa: **I. Baumgarten** — magazyn wyróbów gumowych Łódź, Piotrkowska 91, telefon 32-05. 2690

Zarząd Łódzkiego Towarzystwa POŻYCZKOWO-OSZCZĘDNOŚCIOWEGO
Mikołajewska 31 (dom własny).

Zawiadamia pp. członków, że biura Tow. przyjmują **codziennie** od 9 1/2 do 2 1/2. spłaty zaciągniętych pożyczek, zaś wkłady oszczędnościowe (częściowo) wypłacane są raz w tygodniu **we wtorki** w godzinach zwykłych.

Zarząd prosi pp. członków-dłużników, by zechcieli możliwie punktualnie wpłacać zaległe raty od pożyczek, umożliwiając w ten sposób wydawanie wkładów oszczędnościowych osobom najbardziej potrzebującym.
Zarząd objaśnia i przypomina, że ogłoszone Najwyższe moratorium nie dotyczy dłużników Tow. pożyczkowo-oszczędnościowych. 2999

Choroby uszu, gardła i nosa
Dr. B. CZAPLICKI
ordynator szpitala Anny-Maryi Piotrkowska 120. Tel. 32-35
Przyjmuje od g. 11—12 rano i o. 1 5—6/7, p. p. w niedziele i święta od 10—11 rano. 3447

Dr. W. Dutkiewicz
Choroby weneryczne, skórne i dróg moczowych,
Ulica Mawrot № 1, róg Piotrkowskiej.
9—12 i 5—8, panie 4—5.